

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Сухецької Крістини Вікторівни на тему: «Антисипативне управління розвитком аграрних підприємств» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування

(протокол розширеного засідання кафедри менеджменту

№ 11 від 26 липня 2024 р.)

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з державними науково-технічними програмами, напрямками науково-дослідних робіт університету та кафедри, де здійснювалась підготовка здобувача. Аграрна галузь відіграє ключову роль в економіці України, будучи однією з основних складових національного ВВП та головним експортним сектором країни. Високий потенціал родючих українських земель, сприятливі кліматичні умови та багатовікові традиції сільського господарства забезпечують стабільне виробництво широкого спектру аграрної продукції, включаючи зернові, олійні культури, овочі та фрукти. Однак нині, зважаючи на складну ситуацію в аграрній галузі України, підприємства вимушені в короткі терміни пристосовуватися до нових умов ведення бізнесу, щоб вижити. Вагомим рішенням в даній ситуації є розвиток та застосування антисипативного управління. Впровадження та широке поширення даного типу управління дозволить аграрним підприємствам виявляти загрозу настання кризи на початкових етапах або ж перешкоджати їй виникненню, за рахунок раннього розпізнавання слабких сигналів.

Дисертаційну роботу, присвячену обґрунтуванню теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження та вдосконалення антисипативного управління в аграрних підприємствах України, виконано у 2021-2024 рр. відповідно до плану наукових досліджень кафедри

менеджменту за темою «Концептуальні засади та механізми сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0121U112522).

2. Мета і завдання дослідження полягали в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку антисипативного управління аграрних підприємств України. Для досягнення поставленої мети вирішено наступні завдання: проаналізувати понятійний апарат антисипативного управління розвитком аграрних підприємств; розкрити значення антисипативного менеджменту при управлінні кризою в підприємствах аграрної галузі; дослідити методичні підходи до оцінки настання ризиків в діяльності суб'єктів аграрного бізнесу; оцінити стан антисипативного управління підприємствами в Україні та світі; проаналізувати динаміку розвитку аграрної галузі України та інтенсивність впровадження антисипативного управління в менеджмент підприємств; сформулювати заходи виявлення слабких сигналів в контексті антисипативного управління кризою в діяльності господарських суб'єктів; розробити дорожню карту антисипативного управління для аграрних підприємств; запропонувати рекомендації щодо застосування цифрових технологій в процесі антисипативного управління підприємствами аграрної галузі.

3. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. У дисертаційній роботі Сухецької К.В. чітко визначені об'єкт та предмет дослідження, а також окреслена мета роботи. Авторка поступово вирішувала поставлені завдання, слідуючи структурованому та логічному плану дослідження, що дозволило досягти запланованої мети. Зміст дисертаційної роботи охоплює всі проблемні аспекти теми. Належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, викладених у дисертації, підтверджується використанням широкого спектра літературних джерел, що забезпечує їхню достовірність та наукову цінність. Результати дисертаційної роботи мають вагомe значення для подальшого розвитку теорії та методики антисипативного управління аграрними підприємствами, що пропонують нові підходи до визначення, аналізу та впровадження

антисипативних заходів, які сприяють стабільності та розвитку підприємств в умовах криз. Дослідження також включає детальну оцінку ризиків та розробку ефективних механізмів і моделей для їх подолання.

4. Наукова новизна одержаних результатів проведених досліджень.

Полягає у розроблені та обґрунтуванні концепції антисипативного управління аграрних підприємств, що включає в себе механізм виявлення слабких сигналів кризи, який складається з комплексу заходів, що реалізовує антисипативна команда. Члени команди аналізують та інтерпретують інформацію про настання потенційних загроз, у тому числі з використанням ШІ, моделюють сценарії реалізації антисипативних заходів, формують дорожню карту та впроваджують її у діяльність господарського суб'єкта.

Здобувачкою удосконалено понятійний апарат антисипативного управління розвитком аграрних підприємств, а також зміст поняття антисипативний потенціал, що дозволило більш точно визначити методи та підходи для ефективного прогнозування та подолання кризових ситуацій, забезпечуючи стабільний розвиток і стійкість аграрних підприємств.

Набуло подальшого розвитку: дослідження стану господарської діяльності аграрних підприємств країни, що піддавався загрозам спричиненими пандемією Covid-19, глобальною фінансовою кризою 2020 р., російсько-українською війною та іншими зовнішніми чинниками; оцінка застосування антисипативного управління розвитком аграрних підприємств; значення та роль, що виконує антисипативна команда в процесі управління передкризовими та кризовими ситуаціями аграрних підприємств; підхід до формування дорожньої карти антисипативного управління аграрних підприємств; функції, переваги та принципи застосування цифрових технологій в антисипативному управлінні аграрними підприємствами на основі ключових типів кризових ситуацій.

5. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до наукових публікацій, опублікованих зі співавторами. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено в 18 наукових

працях, з яких 5 статей у фахових виданнях України (1 з яких індексується у наукометричній базі Скопус) та 13 матеріалів Міжнародних та Всеукраїнських наукових конференцій.

6. Список опублікованих праць за темою дисертації:

Статті, у наукових фахових виданнях України та у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

1. **Сушецька К.В.,** Новак І.М. Методи діагностики банкрутства аграрних підприємств. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Ч.2. Економіка. Вип. 99. 2021. С. 240-247. DOI: <http://dx.doi.org/10.31395/2415-8240-2021-99-2-240-247> (0,4 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає в аналізі етапів діагностики та наведені найбільш поширених моделей прогнозування банкрутства підприємства – 0,3 умов. друк. арк.).

2. **Сушецька К.В.,** Новак І.М. Управління кризовими ситуаціями при слабких сигналах. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Ч.2. Економіка. Вип. 100. 2022. С. 84-91. DOI: <http://dx.doi.org/10.31395/2415-8240-2022-100-2-84-90> (0,5 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає у визначенні основних «слабких сигналів» та факторів фінансової кризи, а також наведено етапи, які допоможуть в процесі прийняття управлінських рішень при «слабких сигналах» – 0,4 умов. друк. арк.).

3. **Сушецька К.В.,** Новак І.М. Антисипативне управління аграрними підприємствами під час російсько-української війни. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Ч.2. Економіка. Вип. 101. 2022. С. 45-53. DOI: <http://dx.doi.org/10.32782/2415-8240-2022-101-2-45-53> (0,5 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає в аналізі місця антисипативного управління в агробізнесі після початку повномасштабного вторгнення, в обґрунтуванні необхідності визначення слабких сигналів та надано рекомендації щодо їх виявлення – 0,4 умов. друк. арк.).

4. **Sukhetska, K.,** Aleshkina, L., Movchaniuk, A., Novak, I., & Pitel, N. Directions and recommendations for enterprises to overcome crises using anticipatory teams. *Наукові горизонти*. № 12 (25). 2022. С. 122-131. DOI:

[https://doi.org/10.48077/scihor.25\(12\).2022.122-132](https://doi.org/10.48077/scihor.25(12).2022.122-132) (1 умов. друк. арк.; особистий внесок автора полягає в визначенні актуальності формування антисипативних команд в сільськогосподарських підприємствах, сформовано базову структуру антикризової команди підприємства – 0,7 умов. друк. арк.). Включено до міжнародних наукометричних каталогів та баз даних: Scopus, Index Copernicus, DOAJ, Crossref, CABI, AGRICOLA, Open Academic Journals Index, AGRIS, ERIH PLUS, MIAR.

5. Сухецька К.В. Ефективне управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств в умовах кризи. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. Ч.2. Економіка. Вип. 104. 2024. С. 36-45. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-2-36-45 (0,5 умов. друк. арк.).

Публікації за матеріалами наукових конференцій

6. Сухецька К.В. *Перспективні моделі антисипативного управління розвитком аграрних підприємств* : збірник наукових праць *Механізми управління розвитком територій*. Житомир, 2021. С.214-218. (0,1 умов. друк. арк.).

7. **Сухецька К.В.,** Новак І.М. *Сутність антисипативного управління в аграрному секторі України*: матеріали XI Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 21 жовтня 2021 р. Умань, 2021. С. 90-93. (0,1 умов. друк. арк., особистий внесок автора полягає в проведенні аналізу статистичних даних рентабельності виробництва аграрних підприємств).

8. Сухецька К.В. *Особливості використання антисипативного потенціалу управління в антикризовому менеджменті на аграрних підприємствах* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 25 лютого 2022 р. Вінниця, 2022. С. 707-709. ISBN 978-966-641-912-8 (0,2 умов. друк. арк.).

9. Сухецька К.В. *Управління кризовими процесами на аграрних підприємствах* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 19 лютого 2022 р. Київ, 2022. С. 16-20. ISBN 978-966-992-756-9 (0,1 умов. друк. арк.).

10. Сухецька К.В. *Методи попередження та подолання кризових ситуацій*: The 7 th International scientific and practical conference «Eurasian scientific discussions», August 1-3, 2022. Barcelona, Spain. 2022. P. 273-276. ISBN 978-84-15927-32-7 (0,1 умов. друк. арк.).

11. **Sukhetska K.V.**, Komisarenko N.O. *Crisis process management at agricultural enterprises* : збірник студентських наукових праць Уманського національного університету садівництва. Умань, 2022. С.112-115. (0,1 умов. друк. арк., особистий внесок автора полягає у визначенні основних методів з попередження кризових явищ).

12. **Сухецька К.В.**, Новак І.М. *Антисипативне управління як інструмент прийняття рішень* : матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 20 жовтня 2022 р. Умань, 2022. С. 100-103. (0,1 умов. друк. арк., особистий внесок автора полягає в узагальненні інформації для побудови моделі процесу прийняття рішень).

13. Sukhetska K.V. *The effect of the application of anticipative management methods on the competitiveness of enterprises* : Multidisciplinary conference for young researchers, November 25, 2022. Prague, Czech Republic. 2022. P. 75-76. DOI 10.25140/978-80-213-3242-3-2022 (0,1 умов. друк. арк.).

14. Sukhetska K.V. *Theoretical and applied principles of anticipative planning at enterprises* : V International Halich congress on multidisciplinary scientific research, January 15-16, 2023. Istanbul, Turkey. 2023 P. 1441-1445. ISBN: 978-625-6404-44-1 (0,2 умов. друк. арк.).

15. Сухецька К.В. *Застосування антисипативного регулювання на аграрних підприємствах* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 2-3 березня 2023 року. Вінниця, 2023. С. 331-333. ISBN 978-966-641-925-8 (0,2 умов. друк. арк.).

16. Сухецька К.В. *Розробка дорожньої карти антисипативного управління в аграрних підприємствах* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 23 березня 2023 р. Умань, 2023. С. 99-102. (0,1 умов. друк. арк.).

17. **Сухецька К.В., Новак І.М.** *Вплив штучного інтелекту на ефективність бізнес-процесів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 20-22 вересня 2023 р. Харків, 2023. С. 154-155. ISBN 978-966-285-721-4 (0,1 умов. друк. арк., *особистий внесок автора полягає в аналізі інвестицій в сферу штучного інтелекту та узагальнені аспекти цифрової трансформації*).

18. **Сухецька К.В.** *Фактори, що вимагають застосування антисипативного управління в аграрному секторі* : матеріали XIII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 18 жовтня 2023 р. Умань, 2023. С. 253-255. (0,1 умов. друк. арк.).

7. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає у розробці методико-прикладного забезпечення процесів антисипативного управління розвитком аграрних підприємств України. Здобувачкою на основі проведених теоретичних досліджень розроблено та рекомендовано нові підходи та інструменти для ефективного управління кризовими ситуаціями в аграрному секторі країни.

Основні результати дослідження впроваджено в «ТОВ «Дукра Агро» Черкаської області (довідка про впровадження № 101 від 24.06.2024), в діяльності Уманської районної державної адміністрації Черкаської області (довідка про впровадження № 896/01-101-09 від 26.06.2024), а також в навчальний процес Уманського національного університету садівництва (довідка про впровадження № 534/01-10 від 24.06.2024).

8. Характеристика структури дисертації, її мови та стилю викладення. Дисертаційна робота характеризується цілісністю та логічною послідовністю висвітлення матеріалу, складається з трьох розділів, які знаходяться у логічному взаємозв'язку та у комплексі розкривають досліджувану проблему. Мова та стиль дисертації відповідає критеріям науковості та характеризується смисловою точністю, логічністю, дотриманням стилістичних норм і зв'язків у реченні, простотою викладу.

Дисертаційну роботу Сухецької Крістіни Вікторівни на тему: «Антисипативне управління розвитком аграрних підприємств», подану на

здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент оформлено відповідно до вимог ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».. Робота відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

За формою, змістом, глибиною розроблення та обґрунтування висновків дисертація є кваліфікованою науковою працею, виконаною на високому теоретичному та методичному рівні, містить вперше отримані та науково обґрунтовані результати вирішення важливої частини завдання щодо обґрунтування важливості впровадження антисипативного управління в аграрних підприємствах України.

Дисертаційна робота Сухецької К. В. на основі обговорення та висновків визнана закінченою самостійною науково-дослідною роботою, що відповідає вимогам до дисертаційних робіт у галузі управління та адміністрування.

9. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу Сухецької К.В., необхідно також вказати на дискусійні положення та зауваження, що потребують додаткової аргументації, та зауваження технічного характеру:

1. У першому розділі наведено трактування поняття «антисипативний потенціал» різними вченими. Вважаємо, що до всебічного розуміння даного поняття варто було б проаналізувати більше визначень різних науковців.

2. У першому розділі за тематикою дисертаційної роботи проаналізовано недостатню кількість думок сучасних зарубіжних вчених.

3. У першому розділі представлено табл. 1.2 «Порівняльний аналіз стадій розвитку кризи в різних моделях». Доцільно було б додати більше моделей для забезпечення повнішого та детальнішого аналізу.

4. У другому розділі наведено опитування співробітників аграрних підприємств Київської, Черкаської та Вінницької областей. Для більш репрезентативної та повної картини дослідження важливо провести додаткові опитування в інших географічно різних регіонах, таких як західні, східні та південні області України.

5. У другому розділі здійснено аналіз різних показників у різні часові інтервали. Для отримання цілісної картини та покращення методичного підходу з метою забезпечення більшої узгодженості аналізу даних варто було б обрати єдиний часовий інтервал.

6. Потребують більш глибокого пояснення чинники запобігання кризового стану (рис. 1.14).

7. В роботі наведено відомості про загальну кількість підприємств, що мають антисипативні команди. Вважаємо, що було б доцільно провести аналіз саме аграрних підприємств для точнішої оцінки їх специфічних потреб та особливостей.

8. Подекуди зустрічаються недоречності стилістичного та технічного характеру.

9. Висновки потребують конкретизації та більшої аргументації, що підкріплюють основні положення дослідження.

Разом з тим, висловлені зауваження не змінюють позитивної оцінки роботи та не знижують наукової та практичної значимості проведеного дослідження, а можуть бути використані авторкою у подальшій науково-практичній діяльності.

10. Загальний висновок. Дисертаційне дослідження, виконане Сухецькою Крістіною Вікторівною на тему «Антисипативне управління розвитком аграрних підприємств» є самостійною кваліфікаційною науковою працею, у якій містяться вирішення актуального завдання стосовно теоретичного обґрунтування вагомості застосування антисипативного

управління в аграрних підприємствах шляхом удосконалення понятійного апарату та розробки практичних рекомендацій щодо напрямів розвитку.

Текст дисертації викладено доступною мовою, сучасним науковим стилем з критичним аналізом та висновками. Основні положення та висновки дисертації отримані автором самостійно. Не викликають сумніву результати дисертаційної роботи та положення наукової новизни, які абсолютно відповідають змісту проведеного дослідження.

Постановка завдань, визначення об'єкту, предмету та мети дослідження чіткі й зрозумілі та повною мірою відповідають встановленим вимогам. Поставлені завдання вирішені повністю, що підтверджується ґрунтовними практичними рекомендаціями стосовно вдосконалення напрямів антисипативного управління, підвищення ефективності прогнозування та адаптації до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані й аргументовані, містять наукову новизну й отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувачки знайшли відображення всі положення дисертаційного дослідження.

На підставі розгляду дисертації, наукових публікацій, у яких висвітлено основні наукові результати дисертації, а також за результатами розширеного засідання кафедри менеджменту (протокол № 11 від 26 липня 2024 р.) встановлено, що дисертаційна робота на тему «Антисипативне управління розвитком аграрних підприємств» є завершеною науковою працею, у якій її автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 073 Менеджмент та вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) і може бути рекомендована

до подання до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 073 Менеджмент.

Головуюча на розширеному
засіданні кафедри менеджменту
Уманського національного
університету садівництва
доктор економічних наук, професор

Лілія КУСТРИЧ

«07» серпня 2024 року

